

Het kabinet-Rutte gaat verder met lasten verhogen

Posted on 7 december 2022 by Nick Ottens

Zowel het kabinet-Rutte als de president van De Nederlandsche Bank willen de belastingen verhogen. De een heeft het geld hard nodig, de ander wil sowieso extra overheidsuitgaven.

Niet dat de lastendruk in Nederland laag is. Sterker nog: die is onder de kabinetten-Rutte – verkiezingsbeloftes of niet – al met tientallen miljarden euro's per jaar gestegen, van 35,2 naar 39,2 procent van het binnenlands product (bbp).

En dan wil RutteVier de belastingen nog verder verhogen? Die wens valt samen met het pijnlijke nieuws (van het Centraal Planbureau) dat de gemiddelde koopkracht – ondanks het prijsplafond voor energie – toch met 4 procent daalt. Zoveel stijgen de lonen minder dan de prijzen stijgen.

Kaag 'heeft dekking nodig'

Lezers van Wynia's Week wisten deze zomer al: de middeninkomens krijgen de

rekening van de [spilzucht van dit kabinet](#). Nu geeft ook de minister van Financiën, Sigrid Kaag (D66), toe dat er lastenverzwaringen aankomen: 'We hebben dekking nodig.'

Kaag krijgt bijval van de president van De Nederlandsche Bank, Klaas Knot. Die maakt zich vooral zorgen over de torenhoge inflatie. Door meer geld uit te geven dan er binnenkomt, voert de overheid in feite stimuleringsbeleid. Dat drijft de prijzen verder op.

Knot heeft nog een zorg: het 'maatschappelijk cement'. 'In de huidige situatie is bestaansonzekerheid een groot punt,' vertelde hij BNR en het FD. Door de hoge prijzen van met name energie komen lage inkomensgroepen in de knel. 'Dan is er iets te zeggen voor een tijdelijk grotere rol van de overheid in de economie. En dan ook een hogere lastendruk.' Dus geen bezuinigingen.

Het is een politieke uitspraak van de anders apolitiek geachte bankpresident, maar één die de minister van Financiën niet slecht uitkomt. Lasten verzwaren blijkt voor politici altijd makkelijker dan lasten verlichten.

Tekort gaat naar 3 procent

In de Najaarsnota schrijft Kaag aan de Tweede Kamer dat het begrotingstekort dit jaar waarschijnlijk op 1 procent uitkomt en volgend jaar op 3 procent van het bruto binnenlands product – het maximum dat volgens de regels van de euro toegestaan is.

Er zit vooral een gat in de financiering van het prijsplafond op gas en licht. De verwachting is dat de prijsbeperking de overheid volgend jaar 11,2 miljard euro gaat kosten. Daar komt 1,7 miljard euro aan energiesteun voor kleine bedrijven bij. De kosten worden deels gedekt door een 'solidariteitsbijdrage' te heffen over hoge winsten in de energiesector. Blijft over: een tekort van 7,5 miljard euro.

Bijkomend probleem is de stijgende rentestand. De Nederlandse staat kon tot voor kort gratis geld lenen. Inmiddels betaalt Financiën een rente van 2,5 procent. Daardoor wordt lenen duurder, volgend met 1,1 miljard euro. In de loop van de jaren twintig zouden de kosten op kunnen lopen tot tussen de 5,8 en 9,2 miljard euro extra per jaar.

De coalitie is verdeeld

Kaag sluit besparingen niet uit. 'Ik ga een inventarisatie maken,' [zegt](#) ze tegen het FD. 'We weten dat partijen in de coalitie er verschillend naar kijken. De VVD heeft al iets gezegd richting bezuinigingen. En mijn eigen partij spreekt met regelmaat over het ibo-rapport.'

'Ibo', dat is het interdepartementale beleidsonderzoek dat [adviseert](#) om de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar kapitaal. D66 en linkse partijen – nodig voor een meerderheid in de Eerste Kamer – voelen daar sowieso voor. De VVD is verdeeld. De liberalen willen dat werk meer gaat lonen, maar 'kapitaal' bestaat [vooral](#) uit eigen woningen en voor maar een klein deel uit erfenissen en aandelen. Ook rekende het ibo-rapport pensioenen niet mee, waardoor de vermogensongelijkheid erger werd voorgesteld dan die is.

Vervuilers gaan meer betalen

Op het D66-congres in Rotterdam opperde Kaag twee mogelijke lastenverzwaringen: één op 'geld dat niet met werken is verdiend', zoals vermogensaanwas, en een tweede op 'vervuiling'.

Daarvoor heeft de stichting Ex'tax in samenwerking met de grote accountskantoren en ABN Amro, en met geld van Randstad-oprichter Frits Goldschmeding, een [plan](#) gemaakt. Concrete voorstellen zijn de motorrijtuigenbelasting (een belasting op bezit) vervangen met een kilometerheffing (een belasting op gebruik) en de zeevaart opnemen in het Europese handelssysteem voor de uitstoot van broeikasgassen. Daar vallen energiecentrales en fabrieken al onder.

Rekeningrijden is in Nederland twee keer eerder onderzocht, en twee keer niet gelukt. Driemaal is scheepsrecht, moet Kaag denken. In 2030 zou het er eindelijk van moeten komen.

De scheepvaart wordt vanaf 2024 in het Europese emissiehandelssysteem opgenomen. Omdat de uitstootrechten ieder jaar duurder worden, geeft dit de sector een prikkel om te verduurzamen. Bijvoorbeeld door schepen te bouwen die varen op waterstof.

Bezuinigen 'blijkt in de praktijk moeilijk'

De plannen van de ibo en Ex'tax zijn in principe budgetneutraal. Wat er aan de ene kant aan belastingen bijkomt, gaat er aan de andere kant af. Zo zou de loonbelasting omlaag kunnen.

Aan lasten verlichten komen politici echter zelden toe, weet ook Frank van Es, econoom bij RaboResearch. Een stijgende lastendruk is 'natuurlijk geen gegeven,' zegt hij. 'Als overheid kun je daar wat aan doen door elders te bezuinigen, maar dat blijkt in de praktijk moeilijk.'

De collectieve lastendruk is sinds 2010, het jaar dat Mark Rutte (VVD) premier werd, van 35,2 naar [39,2 procent](#) van het bbp gestegen. Met andere woorden: de overheid neemt 39,2 cent van iedere euro die we verdienen.

De overheidsbestedingen waren vorig jaar 46,6 procent van het bbp. Het verschil tussen lasten en uitgaven wordt vooral goedgemaakt door aardgasbaten en staatsleningen.

Deze lasten gingen al omhoog

Het eerste kabinet-Rutte verhoogde de **assurantiebelasting**, op verzekeringen, van 7,5 naar 9,7 procent. Later werd dit zelfs 21 procent.

Na het afhaken van de PVV, en met steun van ChristenUnie, D66 en GroenLinks, verhoogde het rompkabinet-Rutte de **btw** van 19 naar 21 procent. Ook beperkte het de **hypotheekrenteaftrek**. RutteDrie bouwde de hypotheekrenteaftrek verder af.

In RutteTwee werden de **arbeidskorting** en de **algemene heffingskorting** op aandringen van de PvdA inkomensafhankelijk. Met als gevolg dat middeninkomens bij iedere extra verdiende euro niet alleen 37 cent belasting gingen betalen, maar ook zo'n 12 cent belastingvoordeel kwijtraakten.

En toeslagen. Vooral echtparen met kinderen waarvan één ouder werkt, lijden onder deze 'armoedeval'. Zij verliezen huurtoeslag en zorgtoeslag en kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget. Geen wonder dat ze niet meer willen werken. Onder de streep schieten ze er weinig mee op.

Voor iedere lastenverlichting komt een lastenverzwaring

Het kabinet-RutteDrie, waarin de PvdA plaatsmaakte voor CDA, D66 en ChristenUnie, voegde de onderste twee schijven van de inkomstenbelasting samen tot één tarief van 37 procent. Dat leverde weer enige lastenverlichting op voor middeninkomens.

De **vennootschapsbelasting** voor kleine bedrijven werd onder RutteDrie verlaagd van 19 naar 15 procent. Maar die lastenverlichting wordt door RutteVier **teruggedraaid**.

Het huidige kabinet wil de btw op fruit en groente in 2024 schrappen. In de tussentijd stijgt die **van 6 naar 9 procent**.

De belastingen op afvalstoffen en leidingwater zijn in tien jaar tijd **verdubbeld**. De belastingen op **aardgas** nemen vooral voor kleine verbruikers toe. Grootverbruikers [zitten in een lager tarief](#). Met als troost voor huishoudens dat de belastingen op elektriciteit dalen. Toch betalen Nederlanders zonder prijsplafond de [hoogste energietarieven van Europa](#).

We hebben ook de [hoogste accijnzen](#) op benzine en diesel. Daar komt de btw overheen, waardoor Nederland bijna de **hoogste brandstofprijzen** van Europa heeft.

De accijns op sigaretten zijn onder Rutte bijna verdubbeld. De **accijnzen** op bier en wijn zijn met ongeveer een vijfde gestegen.

Vooral zorg wordt steeds duurder

De lastenverzwaringen zijn volgens Van Es vooral nodig om de stijgende zorgkosten te dekken. Dat laat ook een [analyse](#) van zijn ING-collega Marieke Blom zien: in de zorg is het aantal gewerkte uren met 6,3 procent toegenomen sinds voor corona. In het onderwijs zelfs met 9,9 procent. Defensie heeft grotere moeite om aan personeel te komen, maar daar wordt sinds de Russische inval van Oekraïne wel al meer aan materieel besteed.

Toen de rente laag was, en de staat gratis geld kon lenen, werden nog eens forse

'eenmalige' uitgaven gedaan. Zoals de oprichting van het Nationaal Groeifonds door toenmalig-minister van Financiën Wopke Hoekstra (CDA) en minister Eric Wiebes (VVD), dat 20 miljard euro kan uitgeven.

Dit kabinet heeft daar een Klimaatfonds van 35 miljard euro aan toegevoegd dat investeert in technologie om Nederland fossielvrij te maken. Ook kwam er een stikstoffonds van 25 miljard euro. Plus coronasteun van [85 miljard](#).

Kabinet blijft met geld strooien

Daar blijft het niet bij. De coalitie wil de kinderopvangtoeslag – 3,5 miljard euro per jaar – vervangen met bijna-gratis kinderopvang. De overheid zou 95 procent van de kosten betalen, ouders 5 procent. Ambtenaren hebben uitgerekend dat dit minstens [twee keer zoveel](#) gaat kosten als het toeslagensysteem. Tot het zover is, wil Boink, de belangenvereniging van ouders in de kinderopvang, compensatie voor de stijgende kosten.

Minister van Wonen Hugo de Jonge (CDA) wil de huurtoeslag – 4 miljard euro per jaar – uitbreiden naar zo'n 136.000 huurders in de vrije sector. Kosten: nog onbekend.

De Vereniging Eigen Huis waarschuwt dat wanneer het prijsplafond vervalt en de energiebelastingen weer stijgen, huishoudens gemiddeld 2.500 euro duurder uit zullen zijn. 'Wij roepen het kabinet op om met aanvullend beleid te voorkomen dat de energienota voor veel huishoudens na volgend jaar onbetaalbaar wordt,' zegt directeur Cindy Kremer.

Energiebedrijf Eneco heeft voorgesteld om dan maar een inkomensafhankelijke energietoeslag in het leven te roepen. Zelfs Kaag wordt er een beetje [moedeloos](#) van: 'Je merkt dat er sinds corona de tendens is: als er iets mis is, dan moet er direct compensatie geregeld worden.' Iemand moet daar uiteindelijk voor betalen.

[Nick Ottens](#) zoekt voor Wynia's Week uit wat vaak onbelicht blijft. De donateurs maken Wynia's Week mogelijk, ook in het nieuwe jaar. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!